herpy

DRZEWOŁAZY

Brazil-nut Poison Frog

Adelphobates castaneoticus

Adelphobates castaneoticus to niewielki, lśniąco czarny drzewołaz z białymi lub żółtawymi plamkami oraz jaskrawopomarańczowymi plamami przy przednich łapach i kolanach. Żyje na dnie lasu w stanie Pará w brazylijskiej Amazonii, a jego nazwa nawiązuje do orzecha brazylijskiego, którego puste łupiny samiec wykorzystuje jako zbiorniki wodne dla kijanek. O jego utrzymaniu wiadomo niewiele.

Rodzina: Dendrobatidae Dawna nazwa: *Dendrobates castaneoticus*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**18-23 mm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**8-15 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Naziemny**
Środowisko	**Las deszczowy**
Toksyny skórne na wolności	**Słabe**
Toksyny skórne w niewoli	**Brak** Zwierzęta z hodowli. Osobniki odłowione na wolności mogą przez długi czas zachować toksyny
Trudność	**Doświadczony**

HODOWLA

Min. terrarium	**45 × 45 × 45 cm** D × S × W dla 2 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**24-27 °C**
Temperatura w nocy	**20-24 °C**
Wilgotność	**70-100%**
Woda	**Bez miski z wodą**
UVB	**Opcjonalne**
Pokarm	**Małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)**
Utrzymanie	**W parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Rozwój	**Kijanki noszone do wody**
Miejsce składania jaj	**Na ziemi**
Dojrzałość płciowa	**5-7 miesięcy**
Liczba jaj w zniesieniu	**4-8**
Czas do wyklucia	**10-14 dni**
Okres larwalny	**60-90 dni** od wyklucia do metamorfozy
Pokarm larw	**Glony i rośliny i inne kijanki**
Opieka nad potomstwem	**Pilnuje jaj i nosi kijanki**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Adelphobates castaneoticus to niewielki drzewołaz o długości 18-23 mm od czubka pyska do kloaki. Samice są o około 2,5 mm większe od samców. Grzbiet jest gładki i lśniąco czarny, z plamkami i smugami w kolorze białym lub w odcieniach żółci, a brzuch jest ciemnoszary do czarnego, z takim samym jasnym rysunkiem. Tam, gdzie przednia łapa łączy się z tułowiem,

znajduje się wyraźna żółta lub pomarańczowa plama, a przy każdym kolanie tylnej łapy dwie podobne plamy. Gdy żaba siedzi nieruchomo, plamy na kolanach zlewają się w jedną dużą. Dodatkową plamę na spodniej stronie goleni widać tylko od dołu.

Gatunek został opisany w 1990 roku przez Janalee Caldwell i Charlesa Myersa jako *Dendrobates castaneoticus* i jest gatunkiem typowym rodzaju *Adelphobates*. Nazwa gatunkowa pochodzi od łacińskiego castanea, czyli kasztan, i nawiązuje do orzecha brazylijskiego, który w Brazylii nazywa się castanha-do-pará. Gatunkiem siostrzanym jest *Adelphobates quinquevittatus*, występujący dalej na zachód, a gatunek jest też blisko spokrewniony z *Adelphobates galactonotus*, znacznie lepiej znanym w hodowli.

Gatunek jest utrzymywany rzadko, a wiedza o jego pielęgnacji jest skąpa. Brazylia nie zezwala na eksport tego gatunku. Długość życia i temperament nie są udokumentowane; długość życia podana w karcie jest szacunkiem.

Drzewołazy same nie wytwarzają trucizny, lecz pobierają alkaloidy z ofiar w naturze. Siła trucizny *A. castaneoticus* nie jest udokumentowana, a toksyczność skóry określono jako łagodną na podstawie najbliższych krewnych. Zwierzęta z hodowli, karmione wywilżnami i skoczogonkami, nie są w zauważalnym stopniu trujące. Mimo to umyj ręce przed kontaktem z terrarium i po nim.

Występowanie i środowisko

Adelphobates castaneoticus występuje tylko w lesie deszczowym w środkowej Brazylii, w stanie Pará. Miejscem typowym jest Cachoeira Juruá nad rzeką Xingu. Poza tym gatunek znany jest z Taperinha, około 300 km na północny zachód, oraz z lasu Tapajós koło Santarém. Stanowiska leżą daleko od siebie i gatunek prawdopodobnie jest szerzej rozpowszechniony, niż wskazują znaleziska.

Gatunek występuje w kilku obszarach chronionych, między innymi w lasach narodowych koło Altamiry i Tapajós oraz w parku Cristalino. Uznaje się go za pospolity w obrębie zasięgu, a populacja wydaje się stabilna. Zagrożeniami są wyrąb lasów, zamiana lasu na grunty rolne i pożary lasów.

> **Naturalny zasięg:** Brazylia.

ŚRODOWISKO

Adelphobates castaneoticus żyje w nizinnym lesie deszczowym i jest aktywny za dnia. Przebywa w warstwie liści na dnie lasu i tylko w niewielkim stopniu wspina się na niską roślinność. Żywi się mrówkami, termitami i innymi drobnymi stawonogami.

Klimat na terenie występowania jest tropikalny, ciepły i wilgotny, z niewielkimi różnicami między dniem a nocą oraz z porą suchszą przez część roku.

Gatunek jest związany z drzewami orzecha brazylijskiego. Twarde owoce z orzechami spadają na ziemię, gdzie aguti i inne zwierzęta rozłupują je, by dostać się do nasion. Puste łupiny pozostają na miejscu i napełniają się deszczówką. Mogą w nich dorastać kijanki, a także w wypełnionych wodą dziuplach i pniakach. Zbiorniki wodne są małe i krótkotrwałe, a kijanki dzielą je z larwami owadów i innymi płazami, więc są drapieżnikami, które zjadają larwy komarów, mniejsze kijanki i materiał roślinny.

Czytaj więcej: Odchów kijanek

Hodowla

TERRARIUM

O utrzymaniu *Adelphobates castaneoticus* wiadomo niewiele. Gatunek żyje w warstwie liści na dnie lasu, w ciepłym i wilgotnym klimacie nizinnym. Temperatura i wilgotność powietrza zostały zapożyczone od gatunku siostrzanego *Adelphobates quinquevittatus*, a dane dotyczące rozrodu od znacznie lepiej poznanego *Adelphobates galactonotus* oraz od *A. quinquevittatus*.

Dwa dorosłe osobniki można trzymać w terrarium o wymiarach co najmniej 45 × 45 × 45 cm. Gatunek jest mały i żyje na ziemi, więc powierzchnia dna jest ważniejsza niż wysokość. Urządź bioaktywne, obsadzone roślinami terrarium z warstwą drenażową, włókniną, wilgotnym podłożem i grubą warstwą liści na wierzchu. Warstwa liści jest naturalnym siedliskiem żaby i musi być na tyle gruba, by zwierzęta mogły się pod nią chować.

Zapewnij kilka zacienionych kryjówek z kory korkowej, korzeni i roślin. Zadbaj o dobrą wentylację i uszczelnij wszystkie szczeliny, ponieważ żaby są małe. Pozwól terrarium dojrzeć i zanim wpuścisz żaby, zbuduj populację skoczogonków i równonogów.

Nie łącz różnych gatunków. Nieznany temperament sprawia, że rozsądnie jest mieć w pogotowiu dodatkowe, ustabilizowane terrarium, w którym można rozdzielić zwierzęta.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja Czytaj więcej: Budowa terrarium i podłoże bioaktywne

TEMPERATURA

Temperatura w dzień powinna wynosić 24-27 °C, a w nocy spadać o 3-4 °C, do 20-24 °C. Wahania w ciągu roku powinny być niewielkie, 1-2 °C. Odpowiada to klimatowi nizin w stanie Pará.

Nie stosuj miejsca wygrzewania ani lampy grzewczej. Ciepło jest największym zagrożeniem dla małych żab w zamkniętych terrariach, a temperatury powyżej około 28 °C są niebezpieczne. Mierz temperaturę na wysokości, na której przebywają żaby, i zadbaj o to, by latem terrarium można było schłodzić, np. wentylacją lub chłodniejszym miejscem ustawienia.

Gatunek nie ma znanego okresu zimowania. Zimą terrarium można utrzymywać nieco suchsze, ale zawsze muszą być wilgotne kryjówki.

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Wilgotność powietrza powinna wynosić około 70-80 % w środku dnia i blisko 100 % rano i wieczorem, a warstwa liści i podłoże muszą być stale wilgotne. Zraszaj raz lub dwa razy dziennie deszczówką lub wodą z osmozy albo użyj systemu deszczowania i zamgławiacza sterowanych timerem. Zadbaj o wentylację, aby powietrze nie stało w miejscu, a roślinność nie była przemoczona przez dłuższy czas.

Okres z nieco słabszym zraszaniem, po którym następuje intensywne zraszanie, naśladuje zmianę między porą suchą a deszczową i może pobudzić rozród. Nigdy nie dopuść do wyschnięcia liści i kryjówek: małe żaby szybko się odwadniają.

WODA I JAKOŚĆ WODY

Miska z wodą nie jest konieczna, chyba że chce się uzyskać potomstwo. Żaby czerpią wilgoć ze zraszania i wilgotnych liści. Płazy pobierają wodę i substancje przez skórę, więc do zraszania używaj wyłącznie deszczówki lub wody z osmozy i unikaj środków czyszczących oraz mydła w terrarium.

Dla potomstwa można ustawić małe, gładkie pojemniki z wodą, przypominające napełnione wodą orzechy z natury: łupinę kokosa, małą ceramiczną miseczkę lub pojemnik po kliszy z 2-5 cm wody. Utrzymuj wodę w czystości i regularnie ją wymieniaj. Kijanki zjadają się nawzajem, więc w każdym pojemniku powinna być tylko jedna kijanka.

OŚWIETLENIE I UVB

Zapewnij 10-12 godzin światła dziennie z użyciem świetlówek lub LED dla roślin. W naturze gatunek żyje w cieniu pod koronami drzew, więc światło ma dostarczać roślinom dość energii do wzrostu, bez nadmiernego nagrzewania terrarium. Nie udokumentowano, by gatunek potrzebował UVB; słabe UVB jest opcjonalne. Zadbaj o obfity cień, aby żaby mogły same wybierać.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

A. castaneoticus żywi się w naturze mrówkami, termitami i innymi drobnymi stawonogami. W niewoli karm skoczogonkami, małymi wywilżnami i małymi równonogami. Dorosłe osobniki biorą też nieco większe wywilżny (*Drosophila hydei*) i małe świerszcze, ale zaczynaj od najmniejszych zwierząt karmowych.

Karm co drugi lub trzeci dzień, tyle zwierząt karmowych, ile żaby zjedzą w ciągu kilku godzin. Usuwaj niezjedzony pokarm, aby nie stresował żab. Lekko oprószaj zwierzęta karmowe preparatem wapniowym, a od czasu do czasu preparatem witaminowym. Prowadź własne hodowle karmy, aby zawsze były świeże zwierzęta.

Młode karm codziennie skoczogonkami i najmniejszymi wywilżnami. Dla tego gatunku nie ma ustalonych schematów karmienia, więc obserwuj masę i kondycję zwierząt: okrągła, ale nie otyła żaba jest zdrowa.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

A. castaneoticus jest aktywny za dnia i żyje głównie na dnie lasu. Temperament i zachowania terytorialne nie są udokumentowane, ale *A. galactonotus* po osiągnięciu dojrzałości płciowej bywa agresywny wobec osobników swojego gatunku. Dlatego trzymaj najwyżej parę i miej w pogotowiu dodatkowe terrarium do rozdzielenia zwierząt.

Samiec ma worek głosowy i woła w okresie rozrodczym; brzmienie głosu nie jest udokumentowane. Żab w miarę możliwości nie należy brać do rąk: skóra jest cienka i wrażliwa, a branie na ręce stresuje zwierzęta. Podczas czyszczenia terrarium przenoś żaby czystym plastikowym kubeczkiem zamiast ręką. Zawsze myj ręce przed kontaktem i po nim.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samice są o około 2,5 mm większe od samców, a tylko samiec ma worek głosowy. Osobnik, który woła, jest samcem, a ten, który składa jaja, samicą, więc płeć najlepiej określać na podstawie zachowania obserwowanego w czasie. Gatunek może osiągnąć dojrzałość płciową po 5-7 miesiącach. Najlepiej zacząć od kilku młodych, by zwiększyć szansę na obie płci.

GODY I KOPULACJA

Gody nie zostały dokładnie opisane dla tego gatunku. U *A. galactonotus* samiec woła i prowadzi samicę w ukryte miejsce, gdzie składane są jaja. Nieco suchszy okres, po którym następuje intensywne zraszanie, może pobudzić rozród; nigdy nie posuwaj się tak daleko, by żaby się odwodniły. Rozród w niewoli jest rzadki.

JAJA I KIJANKI

Jaja składane są na ziemi, a samiec ich pilnuje. Liczba jaj w zniesieniu nie jest udokumentowana; u *A. galactonotus* wynosi 4-8 jaj. Po wykluciu samiec przenosi kijanki do małych, tymczasowych zbiorników wodnych, w naturze są to wypełnione wodą łupiny orzecha brazylijskiego, dziuple i pniaki.

Kijanki są drapieżnikami i zjadają larwy komarów, mniejsze kijanki i materiał roślinny, więc każda kijanka musi mieć własny pojemnik. Karm pokarmem dla ryb, larwami komarów i glonami. Woda musi być czysta i mieć taką samą temperaturę jak terrarium. Opieka nad potomstwem poza pilnowaniem i transportem nie jest udokumentowana.

METAMORFOZA

Czas inkubacji i czas rozwoju larw nie są udokumentowane dla tego gatunku. U gatunku siostrzanego *A. quinquevittatus* jaja wylęgają się po 10-14 dniach, a u *A. galactonotus* rozwój larw trwa 60-90 dni. W naturze kijanki rozwijają się szybko, ponieważ zbiorniki wodne wysychają, więc czas rozwoju larw może być krótszy.

Gdy pojawią się przednie łapy, kijanka potrzebuje płytkiej wody i łatwego dostępu do lądu po skośnym kawałku korka lub kory. Przenieś ją do wilgotnego, ustabilizowanego terrarium hodowlanego, gdy ogon jest już prawie wchłonięty.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo po metamorfozie młode są bardzo małe. Trzymaj je w małym, ustabilizowanym terrarium z wilgotnymi liśćmi i licznymi kryjówkami i podawaj im codziennie skoczogonki; po mniej więcej tygodniu młode gatunku siostrzanego biorą też najmniejsze wywilżny. Preparaty z wapniem i witaminami podawaj kilka razy w tygodniu. Wzrost i moment przeniesienia nie są udokumentowane dla tego gatunku. Trzymaj młode oddzielnie od dorosłych i łącz je z innymi dopiero wtedy, gdy są prawie dorosłe.

Zdrowie i częste błędy

Nie udokumentowano listy chorób tego gatunku, więc pielęgnacja opiera się na zasadach obowiązujących drzewołazy w ogóle. Najważniejsze pułapki to:

- Przegrzanie. Temperatury powyżej około 28 °C są niebezpieczne. Mierz temperaturę na wysokości, na której przebywają żaby.
- Zbyt suche terrarium. Małe żaby szybko się odwadniają. Zraszaj codziennie i utrzymuj wilgotną warstwę liści.
- Niedobór wapnia i witamin. Oprószaj zwierzęta karmowe z hodowli preparatem.
- Stres i agresja. Rozdziel zwierzęta, jeśli się gonią i mocują.
- Zła woda i brudne narzędzia. Używaj czystych narzędzi i często wymieniaj wodę w pojemnikach dla potomstwa.

Skontaktuj się z weterynarzem znającym się na płazach, jeśli żaba przestaje jeść, chudnie, siedzi ospale albo ma rany lub przebarwioną skórę. Nowo zakupione zwierzęta trzymaj oddzielnie przez 30-45 dni.

Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.